

mowych czasach. Intelktualistom z kolei wytyka się, że nie potrafią odnaleźć się w zmienionej rzeczywistości, że w zbyt małym stopniu próbują wpływać na jej kształtowanie. Wreszcie menedżerów finansjery i gospodarki oskarża się w wielu krajach o powiązania mafijne i działalność kryminalną.

Problemy te są szczególnie widoczne w Europie Środkowo-Wschodniej, gdzie procesy transformacji systemowej wiązały się nieuchronnie z wymianą elit. Jednak także w Europie Zachodniej upadek systemu socjalistycznego i bloku państw wschodnich przyczynił się do destabilizacji politycznej i w pewnym sensie światopoglądowej. Nastąpił kres dwubiegunowej wizji świata, a wraz z nim zanik wizerunku wroga integrującego świat zachodni.

Przedmiotem badań, prowadzonych przez interdyscyplinarny zespół pod kierunkiem H. Orłowskiego, skupiający naukowców z Instytutu Zachodniego, Uniwersytetu im. A. Mickiewicza i Uniwersytetu Szczecińskiego, są mechanizmy formowania się nowych elit niemieckich. Chodzi przy tym o sposób robienia karier w różnych dziedzinach, o możliwości udziału obywateli byłej NRD w elitach ogólnoniemieckich oraz o wzajemne zależności i powiązania między poszczególnymi grupami.

Zjednoczone Niemcy są – jeśli chodzi o wymianę elit – miejscem szczególnym. Przebiega tu mianowicie aż kilka procesów na raz. W nowych krajach związkowych odsunięto od władzy dotychczasowe, komunistyczne elity władzy i zastąpiono je nowymi. Tak samo postąpiono w odniesieniu do elit akademickich, urzędniczo-sądowniczych, gospodarczych i wojskowych. Jednocześnie następowała i następuje nadal transformacja, wymiana elit w skali całego państwa. Widoczna jest zmiana pokoleń dokonująca się w najważniejszych partiach politycznych, w wojsku, w środowiskach intelektualistów. Towarzyszy temu powolne i niejednokrotnie trudne zrastanie się elit artystycznych, intelektualnych i kościelnych. Tempo i intensywność tych procesów sprawiają przy tym, że Niemcy wyprzedzają w tym zakresie resztę Europy, a ich doświadczenia mogą być przydatne zarówno dla pozostałych państw naszego kontynentu, jak i w ramach ogólnoeuropejskich procesów integracyjnych.

MARIA TOMCZAK

NIEMCY WSPÓŁCZESNE. ZARYS ENCYKLOPEDYCZNY

Od kilku lat w Instytucie Zachodnim prowadzone są prace nad przygotowaniem do wydania kompendium wiedzy o polityce, społeczeństwie, gospodarce i kulturze Niemiec.

Pierwotnym zamierzeniem tego przedsięwzięcia było możliwie pełne i wszechstronne ukazanie Niemiec Zachodnich i roli tego państwa we współczesnym świecie.

Wydarzenia w Niemieckiej Republice Demokratycznej i zburzenie muru berlińskiego w listopadzie 1989 r. otworzyły nowy rozdział w dziejach państwa i narodu niemieckiego. Zapoczątkowały proces jednoczenia podzielonych Niemiec. Zmiany dokonujące się za naszą zachodnią granicą spowodowały wzrost zainteresowania w Polsce nie tylko wszystkim, co aktualnie dzieje się w Republice Federalnej Niemiec, ale w ogóle rozwojem Niemiec po II wojnie światowej.

Równocześnie przeobrażenia społeczno-polityczne w naszym kraju umożliwiają inne spojrzenie na zjawiska i procesy zachodzące w minionych latach w obu państwach niemieckich.

Celem zespołu przygotowującego zarys encyklopedyczny o współczesnych Niemczech jest opracowanie kompendium wiedzy, które dostarczy usystematyzowanej i rzetelnej wiedzy na temat wydarzeń i procesów zachodzących w latach 1945-1995 w dwóch państwach niemieckich i w Niemczech po zjednoczeniu.

Zakres wiadomości oraz sposób prezentacji, uwzględniający w miarę potrzeby także weryfikację dotychczasowych opinii i poglądów, winien sprawić, że przygotowwany leksykon będzie równocześnie kwintesencją badań niemcoznawczych w ich nowym ujęciu.

Szerokim kręgom czytelniczym dostarczy podstawowych danych faktograficznych oraz informacji o charakterze bardziej syntetycznym. Powinien być również pomocny kręgom politycznym, prawniczym i gospodarczym, instytucjom akademickim i oświatowym, placówkom kulturalnym i turystycznym.

W celu realizacji tych założeń przewiduje się zamieszczenie różnego rodzaju haseł: tzw. szczegółowych (dotyczących np. osób, instytucji, pojęć itp.) oraz obszerniejszych haseł przeglądowych (np. historiografia, polityka zagraniczna, poszczególne działy gospodarki, oświata, literatura piękna itp.).

Z około 1000 haseł uporządkowanych alfabetycznie i zaopatrzonych w odsyłacze część uzupełniona będzie mapami, diagramami, ilustrowana rycinami. Wiadomości zawarte w hasłach uzupełni bogaty aneks rzeczowy obejmujący różnego typu zestawienia, np. osób sprawujących urząd kanclerza, pełniących funkcje przewodniczących poszczególnych partii czy danych świadczących o pozycji RFN w gospodarce europejskiej i światowej.

Zespół redakcyjny zaprosił do współpracy bardzo wielu znawców problematyki niemieckiej i poszczególnych zagadnień bądź to w charakterze autorów haseł, bądź recenzentów.

Ukończenie tego przedsięwzięcia przewiduje się na 1996 r.

HANKA DMOCHOWSKA